

גבולות היחידה: שמואל ב' פרק ט"ו**נושא היחידה: תחילת מרד אבשלום****מספר שיעורים: 1**

כתבה: יעל גרוסברג

כללי:

אבשלום מחליט למרוד בדוד באביו, ולפני כן הוא מכין את הקרקע לשם כך. הוא "גונב את לב העם" בכמה דרכים, וכך יוצר לעצמו אהדה. לאחר מכן, הוא משקר לאביו, על כך שנדר בזמן גלותו, כי אם ישוב - ילך לחברון לצורך הקרבת קרבנות כדי לקבל ממנו אישור ללכת לשם. כאשר מגיע אבשלום לחברון, הוא ממליך את עצמו, ובכך פותח במרד. יחד עם אבשלום נמצאים כמה ממקורביו של דוד שבגדו בו. דוד בוחר לברוח מירושלים, ומצטרפים אליו חלק ממקורביו.

פתיחה:

המורה ייכנס ויתלה על הלוח שלט: היכוננו לבחירות למועצת תלמידים!

המורה יספר לתלמידים: תארו לכם שהוחלט לעשות בחירות למועצת תלמידים. כל אחד מהמתמודדים מציג את דעותיו לכלל בית הספר, ואומר מדוע כדאי לבחור בו.

אך ישנו תלמיד אחד שהחליט לעשות דבר אחר – הוא עומד בפתח בית הספר ומחלק לכולם ממתקים בכל בוקר. כל אחד שהוא רואה, הוא שואל אותו: מה שלומך? איך קוראים לך? לא שבאמת הם מעניינים אותו, אבל הוא ממש מתחנף לכולם. וגם תמיד מלווים אותו כמה תלמידים שמפנים לו את הדרך ושרים לו שירי מורל...

מה דעתכם על תלמיד זה? האם כדאי לבחור בו?

המורה ישמע את תשובות התלמידים, יכוון את הדיון בהתאם לצורך, ולבסוף יסכם, כי ודאי שהתנהגות זו אינה הגונה ותלמיד זה מנסה "לתפוס" את לב התלמידים בדרכים לא יפות, וכמובן זה מעיד על מידות שאינן טובות.

היום אנו נלמד על מישהו שבאופן דומה מנסה לגנוב את לב העם.

בואו נראה מי זה, ומהם ארבעת הדברים שהוא עושה לשם כך.

לימוד הפסוקים:

המורה יכתוב על הלוח:

כיצד _____ גונב את לב העם:

1.

2.

3.

4.

קריאת פס' א'-ו'

המורה ישאל: מי מנסה לגנוב את לב העם? אבשלום.

כיצד הוא עושה זאת?

בשלב זה, ייתן המורה לתלמידים להבין מתוך הכתוב, מה עשה אבשלום. המורה יסכם זאת וייתן המחשה לכל אחד מן הדברים:

1. מרכבה וסוסים וחמישים איש רצים לפניו -

← המחשה: המורה ישאל את התלמידים: ראיתם פעם את השיירה של ראש הממשלה? קודם כול, יש כמה מכוניות משטרה עם סירנות, ולאחריהן יש כמה מכוניות שחורות עם חלונות אטומים, ולסיום עוד מכוניות משטרה. מה מרגיש מי שרואה זאת? זה יוצר כבוד ועוצמה. כך גם אבשלום: הוא רצה ליצור סביבו כבוד ועוצמה, כאשר הוא יושב במרכבה ולפניו רצים 50 איש.

2. אבשלום עומד בפתח שער העיר, וכל אחד שמגיע למשפט אצל המלך, נשאל על ידו באופן אישי מהיכן הוא.

← המחשה: המורה יזמין את אחד התלמידים לבוא לקדמת הכיתה, ויציג זאת באופן של חנפנות בולטת: "שלום איש יקר, מאיפה הגעת? מאיזה שבט אתה? ... הו, איזה שבט נהדר ומקסים! אני כל כך אוהב את שבט יששכר..."

3. אבשלום הצדיק כל אחד מהאנשים שהגיעו למלך, ואמר שכמובן שהדברים שהוא אומר הם הנכונים, אך המלך לא ישמע לדבריו, ואילו אם הוא (אבשלום) היה השופט, הוא היה מצדיק אותו.

← המחשה: המשך ההצגה עם התלמיד לפי דברי אבשלום.

המורה ישאל את התלמידים: האם ייתכן שאבשלום יכול להצדיק את כולם? ודאי שלא. הרי יש שני צדדים בכל משפט, אך זה חלק מהשקר של אבשלום – לכל אחד מן הצדדים הוא אמר שהוא היה מצדיק אותו¹.

4. כאשר האיש שדיבר עמו, בא להשתחוות לאבשלום, בן המלך, אבשלום החזיק את ידו ונשק אותו.
← המחשה: המשך ההצגה.

המורה ישאל את התלמידים: מדוע פעל אבשלום כך? מה זה יוצר בלב האיש שעומד מול אבשלום?

הוא מרגיש חשוב, שאוהבים אותו, שמצדיקים את דבריו. אבשלום מצליח להטות את לב עם ישראל אליו בעזרת מעשי החנפנות והשקר שלו.
אילו מידות של אבשלום מתגלות כאן? גאוה, חנופה ושקר.

לאחר תקופה מסוימת בה נהג אבשלום כך, הוא אכן הצליח לגנוב את לב העם, ועכשיו הגיע הזמן להמשך התכנית...

קריאת פס' ז'-ט'

מה אבשלום אומר לדוד?

אבשלום מבקש ממנו ללכת לחברון, משום שכאשר הוא היה בגשור, הוא נדר שיעבוד את ה' – יקריב קרבן בחברון.

דוד כמובן אומר לו שילך בשלום.

(חז"ל למדו מכך שאין נפרדים מאדם בברכת 'לך בשלום', אלא אומרים 'לך לשלום', כי אבשלום הלך בשלום ולא חזר בשלום. וכך גם בשליחת דוד את אבנר - 'וילך בשלום', כשבסופו של דבר נהרג אבנר על ידי יואב.)

← המורה ישאל את התלמידים: האם, לדעתכם, אבשלום אמר דבר אמת או שקר?

---

¹ יש הלצה על כך, על שני אנשים שהגיעו למשפט. אמר השופט לאדם הראשון: "אתה צודק", ולאחר מכן אמר לאדם השני: "אתה צודק". הגיע אליו אדם שלישי ושאל: כיצד ייתכן ששני הצדדים צודקים? אמר לו השופט: "גם אתה צודק"...

ניתן לערוך הצבעה, אפשר גם לבקש מהתלמידים ביסוס לתשובתם על פי מה שאנו כבר מכירים את אבשלום.

ואכן, אבשלום שיקר לדוד, ומטרתו הייתה ללכת לחברון בשביל משהו אחר...

קריאת פס' י-י"ג

מדוע הלך אבשלום לחברון?

כדי להמליך את עצמו.

מה הוא אומר לפני כן לכל השבטים?

הוא שולח מרגלים שאומרים להם, כי כאשר ישמעו את קול השופר, יאמרו: "מלך אבשלום בחברון!"

המורה ישאל את התלמידים: יש לכם רעיון מדוע אבשלום הלך דווקא לחברון?

- בחברון התחיל דוד את המלוכה, ולכן שם רצה גם אבשלום להתחיל את מלכותו.
- כמו כן, חברון רחוקה מירושלים, וכך דוד לא יראה את ההכנות למרד.

משימת השלמה לתלמידים:

מי הולך עם אבשלום?

1. 200 איש "קרואים והולכים לפי תומם" - אינם יודעים על כך דבר. ← המורה ישאל: כיצד יכול להיות שמאתיים איש הולכים מבלי לדעת דבר? חז"ל מסבירים כי דוד נתן רשות רק לשני אנשים ללכת עם אבשלום, אלא שאבשלום השתמש בתכסיס – "שבקש אבשלום מאביו כי יכתוב לו ששני בני אדם אשר יבקשם לילך עמו יכבדוהו בהליכתם, והיה מראה אותו לשניים כאן, ואחר כך לשניים אחרים וכן הלאה, עד שהלכו איתו מאתיים איש" (ירושלמי סוטה פ"א).

2. אחיתופל- היועץ האישי של דוד המלך (יש לציין כי אחיתופל הוא סבא של בת שבע, וייתכן שכעת יש לו עניין 'לנקום' בדוד, ולא סתם הוא הלך עם אבשלום).

← חשוב להדגיש: ישנן כמה סיבות לכך שאבשלום מחליט למרוד באביו (פירוט בהרחבות), אך מהי הסיבה העיקרית- הרוחנית?
מרד אבשלום הוא חלק מהעונש של דוד על מעשה בת שבע.

בואו נראה מה עושה דוד...

קריאת פס' י"ג-י"ז

דוד שומע שאבשלום מרד בו.

תגובת דוד: רוצה לברוח מהר, משום שהוא יודע שאבשלום לא ירחם עליו, ולא על אנשי ירושלים..

מי נשאר בבית לשמור עליו? 10 נשים פילגשים.

(נתון זה חשוב להמשך.)

דוד ואנשיו יוצאים ועומדים ב"בית המרחק"- על פי המצודת דוד: הבית הרחוק בעיר, קצה העיר. שם מצטרפים אליהם כמה אנשים.

מי הם האנשים שבאים עם דוד, חוץ מעבדיו?

← המורה יכין כתרים שעליהם יהיו רשומים האנשים השונים. בכל פעם יניח המורה על ראש אחד התלמידים את הכתר, והם יקיימו את הדו שיח הכתוב בפסוקים:

קריאת פס' י"ח-כ"ג

1. איתי הגיתי, ואתו 600 איש מגת – דוד שואל אותו מדוע הוא מגיע אתו, והרי הם באים מארץ נוכרייה ואבשלום לא יפגע בו. וגם דוד אינו יודע מה יהיה אתו, ולכן הוא אינו יכול להבטיח לו מקום מילוט.
איתי נשבע בשם ה', ואומר לו שהיכן שדוד המלך הולך – הוא ואנשיו יבואו אתו. יש כאן הבעת נאמנות חזקה לדוד.

קריאת פס' כ"ד-כ"ט

2. צדוק והלוויים עם ארון ה' – דוד אומר לצדוק שיחזיר את הארון לירושלים: אם אמצא חן בעיני ה', והוא ישיב אותי לירושלים, אזכה לראות את ארון ה', ואם ה' יחליט שלא מגיע לי- לא אזכה. "הנני יעשה לי כאשר טוב

בעיניו" – גם בשעה קשה זו, דוד מקבל עליו באופן מלא את הדין שהקב"ה יקבע עבורו.
בקשת דוד מצדוק: אחימעץ בן צדוק ויהונתן בן אביתר יודיעו לו מה מתפתח בירושלים, ולפי זה, הוא ידע כיצד לפעול.
ואכן צדוק ואביתר חוזרים עם ארון ה' לירושלים.

← המורה יאמר לתלמידים: נסו לתאר את רגשותיו של דוד - כיצד הוא מרגיש בסיטואציה הזו?

קושי, עצב, חידלון, פחד, בגידה, תדהמה, כעס...

התחושות אינן פשוטות. הוא בורח מהבן שלו! הבן שלו רוצה להרוג אותו ולהיות מלך במקומו.

קריאת פס' ל"ל"א

דוד עולה בהר הזיתים הנמצא ממזרח לעיר, לכיוון המדבר. הוא עצוב, בוכה, יחף ואבל, וכולם גם בוכים אתו. זו סיטואציה קשה ביותר.

כאשר שומע דוד כי אחיתופל, היועץ האישי שלו, בגד בו, וכעת הוא עם אבשלום- הוא פונה לה' בתפילה שיסכל את עצת אחיתופל (יש להסביר את המושג, ניתן להפנות לרש"י: לקלקל).

מי עוד מגיע לדוד?

קריאת פס' ל"ב-ל"ז

3. חושי הארכי. כיצד הוא נראה? בגדיו קרועים ואדמה על ראשו. מה זה מסמל? אבל.

חושי הוא חבר טוב של דוד, אך הוא מבוגר. לכן דוד אומר לו כי אם הוא יבוא אתו, הוא "יהיה לו למשא" – זה רק יכביד על דוד. לכן הוא מבקש שישוב אל העיר ויהיה שם כמרגל, כדי להפר את עצת אחיתופל, וכל דבר שישמע – יעביר לצדוק ולאביתר הכוהנים.

חושי חוזר לירושלים.

סיכום הפרק

לסיכום פרק זה, המורה יאמר לתלמידים כי עליהם ליצור טבלה המסכמת את האנשים השונים שפגש דוד בדרך ומה קרה במפגש עם כל אחד מהם. יש להשאיר מקום גם לברזילי הגלעדי וחבריו, שמעי בן גרא וציבא, עליהם נלמד בפרק הבא.

נוסף על כך, מומלץ להוסיף עמודה ריקה, שתשמש אותנו כאשר יחזור דוד לירושלים ויפגוש שוב חלק מאישים אלו.

הצעות להמחשה:

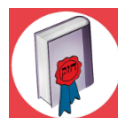
- גנבת לב העם - בעזרת דימוי למועצת תלמידים
- מרכבה וסוסים - דימוי לשיירת ראש הממשלה
- הצגה - כיצד גונב אבשלום את לב העם
- כתרים - מי הם האנשים המגיעים אל דוד בבריחתו

מסרים והפנמה:

- מידותיו הרעות של אבשלום, המתבטאות באופן בו גנב את לב העם, הן גאווה, שקר וחנופה, אשר גרמו לו לעשות מעשה כה מזעזע – בגידה באביו ורצון להורגו רק כדי להיות מלך. אפשר לציין את דברי הגמרא, ש"כת חנפים לא רואה פני שכינה". הקב"ה חותמו אמת, והוא אינו יכול לסבול מי שמתנהג בחנופה ולא באמת וביושר.
- נאמנות חברים נמדדת דווקא בשעת צרה – בשעתו הקשה של דוד, הוא רואה מי באמת אתו ומי נגדו. אחיתופל שבגד בו, לעומת איתי וחושי שהוכיחו נאמנות כלפיו.
- קבלת הדין - כאשר מגיע צדוק עם ארון ה', היינו מצפים שדוד ישמח להגנה זו. אך דוד מבקש שיחזירו את הארון, ומקבל עליו באופן מלא את מה שה' יחליט עבורו.

סיכום:

ראינו בפרק זה כיצד אבשלום תכנן את המרד בדוד. בתחילה הוא גנב את לב העם בדרכים שונות, בעזרת שקר וחנופה. לאחר מכן שיקר כדי להגיע לחברון, ושם המליך את עצמו. כאשר דוד שמע זאת, הוא החליט לברוח מהעיר, השאיר

עשר נשים פילגשים בבית, והלך לכיוון המדבר. איתי הגיתי הגיע עם אנשיו והביע נאמנות כלפי דוד, צדוק הגיע עם ארון ה', אך דוד סירב לכך, וקיבל עליו את הדין שה' יחליט עבורו, וחושי חברו של דוד רצה להצטרף, אך דוד ביקש ממנו כי ישמש כמרגל עבורו ויפר את עצת אחיתופל.

מעמד זה הוא מעמד קשה ועצוב עבור דוד הבורח מבנו אבשלום הרוצה להורגו.

הרחבות: (למורה)

אם נסתכל בפסוקים, נראה תמוה שדווקא כעת מחליט אבשלום למרוד. יש לו הרבה סיבות טובות שלא למרוד.

1. האברבנאל בשאלותיו על פרקנו: "מה ראה אבשלום למרוד באביו? והנה הוא היה הגדול מאחיו ולו משפט הבכורה והוא היה יורש עצר ודוד אביו היה זקן קרוב לשבעים שנה ולא יאריך ימים, ולמה אם כן עשה אבשלום את המרד הגדול הזה מבלי צורך? כל שכן לא עשאו בהיותו נזוף ממנו אם בארץ גשור ואם בירושלם שעמד שתי שנים שלא ראה פני המלך, ואם אז לא עשאו מה ראה עתה לעשותו אחרי היותו אתו בשלום ובמישור כבן יכבד אב ועבד אדוניו?"

2. חז"ל במסכת ברכות (ד', ד'): כלאב היה עוסק בתורה תמיד, ולא רצה למלוך.

אך מתחת לפני השטח, ישנן לאבשלום כמה סיבות לצאת למרד:

3. המלבי"ם: פסוק [כה']: "הפסוקים הבאים הם כדמות הקדמה להודיע הסבה, שהניעה את לב אבשלום אל המרד הגדול הזה למרוד באביו, הנה אבשלום היה בן הבכור אחרי מות אמנון, וכן מצד יפיו ומעלותיו חשב כי לו יאתה המלוכה, ואביו היה בדעתו להמליך את שלמה, אם מצד שנאתו לאבשלום, אם מצד שאמר לו הנביא הנה בן נולד לך וכו', ויתר בניו כבר נולדו קודם לכן, וגם פרט לו שהבן המולך יקרא בשם שלמה, וגם כבר נשבע לבת שבע ששלמה בנה ימלוך אחרי, כמ"ש (מ"א א'), וכאשר הרגיש אבשלום זאת ע"י שראה שנאת אביו אליו, (הגם שלא ידע מנבואת נתן) לכן הקדים למרוד טרם ימליך את שלמה בחייו כמו שהיה אח"כ באמת, וזה שאמר כהצעה (כהקדמה ל-) מעשה המרד שיספר בסימנים הבאים, וכאבשלום לא היה איש יפה וראה את עצמו הגון למלכות מצד שלמות יפיו הנודע להלל בכל ישראל, ולא היה בו שום מום: [כז'] וגם נולדו לו שלשה בנים. וכולם מתו בעת ההיא, כמו שאמר (לקמן יח, יח) שלכן הציב לו מצבה בחייו,

ושיקרא שמו כי אין לו בן, ומצד זה התאוה למלכות שיקרא שמו לזכר
עד, וגם זה נמשך למ"ש בפסוק שאחרי זה שהגם שבעת ההיא נולדו
ומתו לו שלשה בנים, בכל זאת".